

Европейски икономически и социален комитет

INT/787

Ефективност на политиките за МСП

СТАНОВИЩЕ

Европейски икономически и социален комитет

Повишаване на ефективността на политиките на ЕС за МСП
(становище по собствена инициатива)

Докладчик: **Милена Ангелова**

Решение на Пленарната 21.1.2016 г.

асамблея:

Правно основание член 29, параграф 2 от Правилника за дейността

Компетентна секция „Единен пазар, производство и потребление“

Приемане от секцията 7.6.2017 г.

Приемане на пленарна сесия 6.7.2017 г.

Пленарна сесия № 527

Резултат от гласуването

(„за“/„против“/„въздържал се“)
157/1/4

1. **Заклучения и препоръки**

- 1.1 ЕИСК приветства факта, че МСП са декларирани като център на икономическите политики на ЕС. Той оценява факта, че през последното десетилетие бяха приети множество законодателни актове и беше отпуснато значително финансиране в подкрепа на МСП. Все пак ЕИСК споделя често изразяваното мнение от общността на МСП, че все още съществува значителна неефективност както по отношение на формулирането, така и на прилагането на политиките за МСП, което съществено възпрепятства ефекта от мерките за подкрепа.
- 1.2 Неотдавнашни проучвания на ЕИСК¹ показаха, че политиките на ЕС за МСП и действащите механизми за подкрепа разглеждат големия брой МСП в Европа като хомогенна група и за съжаление не правят разлика между различните нужди на многобройните подгрупи предприятия, попадащи в обхвата на определението за МСП. Примери за специално насочени към нуждите на определена подгрупа механизми за подкрепа се срещат доста рядко. Използването на универсален подход при разработване на политиките на ЕС за МСП е основен проблем, който не позволява на политиките да постигнат изцяло желаните ефекти върху МСП². Поради това е силно препоръчително да се подобри маркетингът на политиките за МСП, като същевременно те се ориентират по-прецизно към специфичните нужди на МСП, наред с предстоящата обществена консултация относно адекватността на определението за МСП.
- 1.3 ЕИСК предупреждава, че бюрократичният подход и сложните административни правила все още преобладават в политиките на ЕС за МСП и в действащите механизми за подкрепа, въпреки постоянните усилия на равнище ЕС за свеждане до минимум на административната тежест. МСП в ЕС често остават с впечатлението, че отговорните длъжностни лица нямат представа как функционират техните предприятия в действителност. Повечето механизми на ЕС за подкрепа изглеждат неправилно планирани, за да отговорят на неотложните нужди на МСП от бързи, ясни и ефективни решения.
- 1.4 ЕИСК изразява безпокойство от факта, че поради проблеми в комуникацията по-голямата част от МСП – предимно малките и микропредприятията, не знаят за съществуването на тези инструменти и мрежи за подкрепа. Това може да бъде преодоляно чрез повече усилия за повишаване на осведомеността, допълнителна подкрепа за предоставяне на повече МСП на достъп до подходяща информация, по-категоричен ангажимент на официалните органи с основните местни посредници на национално и регионално равнище, специализирани в работата с МСП (сдружения на работодателите и на МСП, търговски камари), и предоставяне на по-леснодостъпна и съобразена с нуждите на

¹ Проучване на ЕИСК: Assessment of the effectiveness of the EU's SMEs policies 2007-2015 („Оценка на ефективността на политиките на ЕС за МСП за периода 2007 – 2015 г.“), януари 2017 г.; проучване на ЕИСК: Access to finance for SMEs and midcaps in the period 2014-2020: opportunities and challenges („Достъп до финансиране за МСП и за дружествата със средна пазарна капитализация за периода 2014 – 2020 г.: възможности и предизвикателства“), май 2015 г., тук наричани „проучванията на ЕИСК“.

² Механизмът за гарантиране на заеми и всички финансови инструменти по Програмата за конкурентоспособност на предприятията и малките и средните предприятия (COSME) са добри примери за механизми за специално подпомагане.

предприятията подкрепа. Повечето от предлаганите инструменти са твърде сложни, неясни и бюрократични по своята структура и съдържание, за да отговорят на нуждите на МСП. За да се намери решение на този проблем, ЕИСК призовава Европейската комисия и държавите членки да използват по най-добрия начин европейския семестьър, да прилагат систематично и навсякъде принципа на партньорство³ и да направят задължително участието на представителните организации на МСП на европейско, национално и регионално равнище при изготвянето, прилагането и мониторинга на политиките за МСП и мерките за подкрепа. Специфичните за всяка държава препоръки следва последователно да се съсредоточават върху политиките в подкрепа на МСП, за да се гарантира подходящата им формулировка, ефективното им прилагане и качествено и количествено измерване на резултатите.

1.5 ЕИСК изразява съжаление, че наблюдението на напредъка на политиките на ЕС за МСП остава фрагментирано. Въпреки че стопанската дейност на МСП е подробно отчитана, не се отчита въздействието на мерките на ЕС за подкрепа върху тази дейност и степента, в която промените в развитието на МСП могат да бъдат отдадени на тези мерки. Наличната информация е предимно количествена и не предоставя информация за качеството, а следователно – не предоставя и база за подходяща оценка на ефективността и ефикасността на политиките и инструментите за подкрепа⁴.

1.6 В съответствие с предходните си становища ЕИСК изразява загриженост, че изпълнението на Законодателния акт за малкия бизнес в Европа (SBA) съвсем не е пълно⁵. Постиженията в различните области са нееднозначни, като по-лошите резултати са в областите на предприемачеството, единния пазар и достъпа до финансиране. Уменията и иновациите, както и държавните и обществените поръчки всъщност са се влошили от 2008 г. насам⁶. Очевидно е, че държавите членки следва да бъдат насърчавани да предприемат подходящи мерки и да прилагат SBA в разработването и прилагането на политиките и законодателството, които оказват въздействие върху МСП.

1.7 Конкретни препоръки

1.7.1 Политиките на ЕС за МСП следва да отчитат многообразието и разнородния характер на европейските МСП. Те следва да проучат специфичните нужди на микропредприятията, семейните и „традиционните“ предприятия, социалните предприятия, свободните професии, самостоятелно заетите лица и всички останали специфични подгрупи, които имат доста различни правни форми и модели на работа, за да могат да предоставят подходящ пакет от политики и мерки за насърчаване на растежа им.

1.7.2 ЕИСК предлага ЕК да направи оценка доколко действащото определение за МСП съответства на тяхната разнородност, секторна динамика, специфични характеристики и

³ Съгласно член 5 от Регламент № 1303/2013, развит допълнително в Регламент № 240/2014.

⁴ Вж. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp2_final_en.pdf, стр. 31.

⁵ [ОБ С 229, 31.7.2012 г., стр. 49](#); [ОБ С 181, 21.6.2012 г., стр. 125](#).

⁶ Фактологическа справка относно SBA, 2016 г. Профил на SBA. Изпълнение, измерено с показателите на SBA.

разнообразие през последното десетилетие⁷. ЕИСК призовава за видима, координирана и последователна хоризонтална политика за МСП, основана на многогодишен план за действие.

- 1.7.3 Инструментите на ЕС за подкрепа на МСП следва да бъдат преведени на езика на бизнеса, за да съответстват на своята цел за насърчаване на растежа и заетостта. За да се преодолее констатираната прекомерна сложност на механизмите за подкрепа, е важно да се потърсят помощта и съветите на организациите на МСП, които най-добре познават нуждите на МСП, така че политиките на ЕС за МСП да се преведат и пишат на езика на бизнеса. Във връзка с това МСП разчитат понастоящем на националните социални партньори като на съществен положителен фактор за изразяване на своите възгледи относно начините за подобряване на политиките за насърчаване на МСП и призовават те да бъдат по-активно ангажирани в националните програми за реформи (НПР). Тяхната роля, заедно с тази на сдруженията на МСП, търговско-промишлените и индустриални палати и други посреднически организации на МСП, следва да бъде укрепена.
- 1.7.4 Политиките на ЕС за МСП следва да посветят повече усилия за информирането на МСП – и по-специално – на най-уязвимите подгрупи сред тях, като едноличните дружества и микропредприятията, традиционните предприятия с нисък потенциал за иновации, предприятията от отдалечени региони и др.⁸ – за наличната подкрепа. Основните мрежи за подкрепа следва да се поддържат и популяризират, както и да бъдат направени по-леснодостъпни и по-разбираеми за МСП. ЕК следва да разгледа внимателно възможността да се осигури координация на съществуващите мрежи за подкрепа в обща система за обслужване на едно гише, като се отчита ситуацията във всяка държава членка.
- 1.7.5 От съществено значение е да се създаде стабилно многостранно партньорство – платформи на МСП, със социалните партньори и публичните и частните страни, ангажирани с проблемите на МСП на национално и регионално равнище. Укрепването на взаимодействието с организациите на МСП, които са най-добре запознати с нуждите на МСП, особено на национално и регионално равнище, е жизненоважно за преодоляването на липсата на комуникация между МСП и механизмите на ЕС за подкрепа. То има и потенциала да предостави нов и ефективен канал за връзка с МСП посредством местните клонове на организациите на работодателите, търговско-промишлените палати, сдруженията на МСП и професионалните/браншови организации като ключови посредници в популяризирането и предоставянето на съществуващите инструменти за подкрепа.
- 1.7.6 Най-добрите резултати за МСП се постигат, когато местните органи си сътрудничат с организациите на МСП при формулирането и изпълнението на политиките. Съществуващата тенденция посредничеството да се осигурява предимно от банките не е

⁷ В САЩ например Администрацията на малкия бизнес определя критериите, които трябва да се основават не само на структурата на собствеността, приходите и броя на служителите, но и на икономическата дейност на предприятието. Това улеснява прилагането на съответните промишлени политики.

⁸ Различните размери на МСП са описани много добре в http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2013/wp2_final_en.pdf, стр. 20.

най-добрият вариант. Банките следва да бъдат финансови посредници, но във всички останали аспекти (формулиране на политики, информация, реклама и др.) по-подходящи са представителните организации на МСП. Във връзка с това ЕИСК приканва Европейската комисия да разработи мерки за подпомагане на организациите на МСП в прилагането на политиките за МСП и разпространението на важна за МСП информация, включително чрез предоставяне на финансова подкрепа на тези организации.

1.7.7 ЕИСК призовава Законодателният акт за малкия бизнес в Европа („Small Business Act) и двата принципа, които той установява – „Мисли първо за малките предприятия!“ и принципът на еднократност, да станат правно обвързващи. Все пак прилагането на принципа на еднократност не следва да пречи на приемащите държави да проверяват професионалните и правните изисквания, необходими за осъществяване на стопанска дейност. Принципът на партньорство следва да се разшири за всички законодателни процедури, които пряко или косвено засягат МСП. На практика силно препоръчително е организирането на годишни срещи на платформите на МСП на равнище ЕС и държави членки.

2. МСП – основен фокус на икономическите политики в ЕС

2.1 Политиките на ЕС за подкрепа на МСП⁹ са необходими, защото, за разлика от МСП в други части на света, европейските МСП трябва да спазват законовите разпоредби и на национално, и на европейско равнище, които често се установяват без реални консултации с техните представителни организации, в противоречие с подхода „Мисли първо за малките предприятия“. Това означава значително увеличаване на усилията и разходите за извършване на стопанска дейност, без да се вземат предвид ограничените човешки и технически ресурси на МСП.

2.2 През 2008 г. ЕК положи началото на принципа „Мисли първо за малките предприятия!“ и принципа на еднократност като решителна крачка към насърчаване на конкурентоспособността и подобряване на бизнес климата за 23 милиона МСП в Европа¹⁰. ЕИСК подкрепи категорично усилията в тази насока¹¹, но предупреждава, че ако SBA не е правно обвързващ и всички управленски равнища — ЕС, държави членки и региони — не са задължени да го прилагат, той ще остане просто една политическа декларация.

2.3 Прилагането на SBA беше оценено и актуализирано през 2011 г.¹², но заключенията относно реалното му въздействие бяха доста съдържани и беше отправен призив за полагане на повече усилия¹³. ЕИСК многократно е представял предложения за

⁹ Европейска харта за малките предприятия (2000 г.)

¹⁰ COM(2008) 394 final.

¹¹ [ОВ С 27, 3.2.2009 г., стр. 7](#); [ОВ С 224, 30.8.2008 г., стр. 32](#); [ОВ С 182, 4.8.2009 г., стр. 30](#).

¹² COM(2011) 78 final.

¹³ [ОВ С 376, 22.12.2011 г., стр. 51](#).

повишаване на ефективността на политиките за МСП¹⁴. Днес МСП са засегнати от всички политики на ЕС и затова се нуждаят от действително хоризонтална, видима, координирана и последователна политика, която да бъде формулирана и прилагана по ефективен и ефикасен начин¹⁵.

- 2.4 Политиките за МСП не отчитат различните потребности на различните категории МСП. За да се повиши ефективността на тяхното формулиране и прилагане, са нужни значителни усилия за достигане до техните адресати с цел по-точното им диференциране и по-доброто насочване и съобразяване на предлаганите решения спрямо техните специфични нужди. Сегментационните критерии биха могли да се основават не само на размера (например като цяло колкото по-малко е дадено предприятие, толкова по-труден е за него достъпът до финансиране и толкова по-голяма е нуждата от консултации, професионални напътствия и менторство), но и на местоположението (големи или малки градове и отдалечени селски райони), на етапа от жизнения цикъл на предприятието (стартиращо, разрастващо се), на сектора (промишленост, търговия, селско стопанство, туризъм и т.н.) и др.
- 2.5 Вече е извършена съществена подготвителна работа за преразглеждане на Законодателния акт за малкия бизнес в Европа. Програмата REFIT има за задача да извърши така необходимите подобрения в законодателната рамка на ЕС и да намали административните пречки. С годините обемът на действащото законодателство на ЕС нарасна до 19 875 документа¹⁶. От тях 1 527 съдържат разпоредби във връзка с МСП, които обхващат предимно следните области: държавни помощи (343), конкуренция (293), вътрешен пазар (217), научни изследвания и технологично развитие (133) и бюджет (117).
- 2.6 Последните проучвания на ЕИСК показват, че въпреки многобройните предприети инициативи, политиките на ЕС за МСП се нуждаят от основно преразглеждане, за да се разнообразят мерките за подпомагане, да се опростят приложимите правила и да се оптимизират комуникацията и сътрудничеството с МСП и организациите на МСП, така че да може да се отговори ефективно на многообразието от МСП и произтичащите от това различни нужди. Ролята на регионите и териториите в прилагането на политиките и законодателството на ЕС, по-специално тези, засягащи МСП, нараства значително¹⁷.

3. Политиките за подкрепа на МСП – предизвикателства и възможности

3.1 МСП са изправени пред все по-сериозни предизвикателства от различно естество:

- непрекъснато изостряща се конкуренция и глобализиращи се пазари;

¹⁴ [ОБ С 229, 31.7.2012 г., стр. 49; ОБ С 181, 21.6.2012 г., стр. 125.](#)

¹⁵ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/final-joint-declaration---horizontal-sme-policy.pdf>

¹⁶ Споразумения, директиви, регламенти и решения.

¹⁷ Според Европейския комитет на регионите над 85 % от законодателството на ЕС се прилага на местно и регионално равнище.

- нови бизнес модели в резултат на развитието на новите технологии – като например повсеместната цифровизация (четвъртата индустриална революция), кръговата икономика и икономиката на споделянето;
- недостиг на квалифицирана работна ръка с подходящи умения вследствие на демографската криза в Европа, застаряването на населението и миграцията.

3.2 МСП са твърде хетерогенна и разнородна група. Те могат да бъдат диференцирани въз основа на техния размер, етап от жизнения цикъл, местоположение, вид собственост, сектор на дейност и др., и техните нужди от подкрепа силно се различават в зависимост от това към кой субсегмент спада дадено МСП. Специална група, която изисква специфично третиране, съставляват едноличните предприемачи (почти 50% от всички МСП), които са почти изключени от обхвата на мерките за подкрепа. За да се подпомогнат оцеляването и просперитетът на тази най-уязвима група МСП, е необходимо по подходящ начин да се разгледа и въпросът за фиктивната самостоятелна заетост.

3.3 В този контекст формулирането на политики за насърчаване, основани единствено на размера на подпомаганите предприятия, изглежда неактуално и твърде широкообхватно и не отчита различните нужди на различните групи МСП. В своите становища ЕИСК постоянно е подчертавал необходимостта от по-целенасочени и по-точно определени политики за насърчаване на МСП в Европа¹⁸, както и необходимостта от преразглеждане на определението за МСП, така че да бъде отразени в по-голяма степен широкият спектър различия между от МСП и различията между държавите членки¹⁹. ЕИСК приканва Комисията да започне консултация относно определението за МСП. Това следва да включва оценка на начина, по който дефиницията се прилага по отношение на мерките за изпълнение на политиката в областта на МСП за микро-, малките и средните предприятия.

3.4 Адекватност на инструментите за подкрепа с оглед на потребностите на МСП

3.4.1 Инструментите за подкрепа на МСП трябва да бъдат оценени от гледна точка на реално оказания от тях ефект за подобряване на ситуацията за МСП, както и по-специално дали отговарят на принципите, формулирани в SBA. ЕИСК счита, че е необходима качествена и задълбочена оценка на ефективността и ефикасността от инвестирането на средства от фондовете на ЕС, както и от полагане на повече усилия от държавите членки за прилагането на принципа „Мисли първо за малките предприятия!“ и на принципа на еднократност на национално и регионално равнище, което следва да бъде задължително за всички равнища²⁰.

18 ЕСО/372, информационен доклад, все още непубликуван в ОВ; [ОВ С 13, 15.1.2016 г., стр. 8](#); [ОВ С 383, 17.11.2015 г., стр. 64](#).

19 Общото определение на МСП фигурира в Препоръка 2003/361 на ЕС. Друго определение на МСП се съдържа в Директива 2014/65/ЕС от 15 май 2014 г. и в Директива 2013/34/ЕС от 26 юни 2013 г. ОВ С 383, 17.11.2015 г., стр. 64.

20 [ОВ С 303, 19.8.2016 г., стр. 94](#).

- 3.4.2 Принципът „Мисли първо за малките предприятия!“ и принципите на SBA не присъстват изрично в плана „Юнкер“. До известна степен те могат да се открият в програмите „Хоризонт 2020“ и COSME, но следва да бъдат по-добре прилагани на практика. ЕИСК приканва отговорните политически фактори в ЕС да имат предвид принципите на SBA във всички законодателни текстове на ЕС, които биха могли да имат пряко или косвено въздействие върху МСП.
- 3.4.3 През последните години разходите за кредити и за строителство, както и за наем намаляха вследствие на кризата. Това, заедно с някои нови целеви инструменти, създава добри възможности за стартиращите предприятия, но етапът на разрастване на предприятията като цяло остава определено недостатъчно подкрепен. В това отношение ЕИСК приветства новата инициатива на ЕК за решаването на този проблем²¹.
- 3.4.4 Банковите заеми остават основният източник на финансиране за МСП, но достъпът до банково финансиране все още не е лесен за много от тях поради влошените баланси на банките, липсата на трансмисионен механизъм на паричната политика на ЕЦБ в някои държави и относително големите пречки, които създават изискванията за гаранции. Основаното на пазара финансиране чрез фондове за дялово участие, рисков капитал, емитиране на облигации и дялови инструменти за специализирани пазарни сегменти и колективното финансиране придобива все по-голямо значение, но повечето МСП все още не са подготвени да използват тези възможности²². Те се нуждаят от подходящи насоки относно сроковете, подробна информация и подкрепа, за да могат да ги използват. Според проучването на ЕИСК изключително висок дял МСП не са запознати със съществуването на възможности за подкрепа чрез схеми за безвъзмездни средства от ЕСИФ или възможността да се получи финансиране чрез инвестиционен фонд, подкрепян от фондовете на ЕС.
- 3.4.5 Блиц проучване показва, че фокусът и приоритетите на инструментите за подкрепа невинаги съвпадат с приоритетните нужди на МСП²³, като една от причините за това е неотчитането на значителните различия, които все още съществуват между държавите членки. Например достъпът до нови пазари се посочва като най-сериозното предизвикателство пред МСП основно от предприятията от Южна Европа, а най-голяма подкрепа за подобряване на достъпа до пазари, включително международни получават предприятията от Северна Европа. Това е ясно доказателство, че потребностите на МСП се различават чувствително на национално равнище и поражда въпроса за

21 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=COM:2016:733:FIN>

22 [ОВ С 388, 31.12.1994, стр. 14.](#)

23 Изследването е проведено сред членовете на ЕИСК, UEAPME (Европейска асоциация на занаятчиите, малките и средни предприятия), СЕЕР (Европейски център на предприятията с държавно участие) и АИКБ (Асоциацията на индустриалния капитал в България) през периода април – май 2016 г. Анализът на резултатите е извършен, като е ползвано групиране на държавите членки в две групи в зависимост от класификацията на „Industry 4.0. The new industrial revolution. How Europe will succeed“ („Индустрия 4.0. Новата индустриална революция: как ще успее Европа?“), Roland Berger Strategy Consultants, март 2014 г. https://www.rolandberger.com/media/pdf/Roland_Berger_TAB_Industry_4_0_20140403.pdf. Към държавите от група 1 са отнесени Австрия, Белгия, Швеция и Германия – с висок индекс на подготвеност за четвъртата индустриална революция – определени като притежаващи висок потенциал (“potentialists”) и водещи (“frontrunners”). Към държавите от група 2 са отнесени България, Румъния, Унгария, Испания и Кипър – определени като колебаещи се (“hesitators”) и традиционалисти (“traditionalists”). Това разделение прави резултатите от блиц проучването съпоставими с предходни проучвания на ЕИСК (вж. ECO/372).

необходимостта от по-прецизно структуриране на общоевропейските инструменти. Тази теза се подкрепя напълно и в Годишния доклад за европейските МСП 2014 – 2015 г.²⁴, според който групата държави с най-слаби резултати са предимно от Южна Европа. Тези държави отбелязват изключително ниска проектна успеваемост и по компонента за МСП на програма „Хоризонт 2020“²⁵.

3.4.6 За съжаление големите очаквания, възлагани на ролята на „представител за МСП“, до момента не се оправдават. Малцина представители на МСП знаят кой изпълнява тази функция в техните държави. Повечето МСП посочват, че „представителят за МСП“ изпълнява по-скоро протоколни и церемониални функции, а не играе роля, която е свързана с реални мерки за насърчаване на МСП. Въпреки че основната цел на тази мрежа е да бъде връзка между Европейската комисия и националните органи и да подкрепя ефективно интересите на МСП в националните органи и националното законодателство, очакванията на МСП са те да оказват реална подкрепа посредством консултации и да предоставят информация за политиките на ЕС в сътрудничество с организациите на МСП.

3.4.7 Насърчаването на предприемачеството е свързано със създаването на съответни условия за: увеличаване на дела на стартиращите предприятия и на оцеляващите и успяващи нови предприятия; подпомагане на новите предприятия да подобряват конкурентоспособността си и да се растат по-бързо и по-ефективно; подобряване на процедурите по несъстоятелност, както и развитието и укрепването на прехвърлянето на предприятия²⁶. Макар че беше постигнато много за облекчаването на технологията и процедурата на регистрация в ЕС, предстои още много работа за постигането на втората и третата цел. Според оценка във всички държави членки най-лоши са резултатите по отношение на принципа за предоставяне на втори шанс и дори ЕК не възлага договори на предприемачи, които са претърпели фалит.

3.4.8 Освен това в много държави процедурите по ликвидация (както при несъстоятелност, така и при доброволно прекратяване), както и по реструктуриране и наследяване са тежки от чисто процедурна гледна точка. ЕИСК подчертава необходимостта от опростяване и хармонизиране на законодателството в областта на несъстоятелността²⁷.

24 <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16341/attachments/2/translations/en/renditions/pdf>

25 Налице е корелация между заключенията на доклада и броя на одобрените проекти по инструмента на „Хоризонт 2020“ до края на 2015 г.:

Австрия (25), Белгия (12), Германия (88), Франция (67), Швеция (46) и Обединеното кралство (139). В тези държави е отчетено подобряване на заетостта и добавената стойност в МСП към края на 2014 г., които са достигнали равнищата от 2008 г.;

България (1), Чешката република (6), Хърватия (1), Кипър (2), Дания, Гърция (11), Унгария, Италия, Латвия, Литва (5), Полша, Португалия, Румъния, Словения и Испания още не са достигнали равнищата от 2008 г.

26 Lichtenstein, G. A., T. S. Lyons, *Incubating New Enterprises: A Guide to Successful Practice* (Инкубатор за нови предприятия: ръководство за успешни практики) (Институт „Аспен“, Програма за икономическа политика в селските райони, САЩ, 1996 г.).

27 [ОВ С 209, 30.6.2017, стр. 21.](#)

3.4.9 При публичното изслушване и в неотдашните проучвания на ЕИСК също бе предоставена важна информация за основните предизвикателства, пред които са изправени МСП в ЕС във всички основни приоритетни области:

3.4.9.1 *Намаляване на административните тежести/опростяване:*

- броят на свързаните с МСП инициативи за освобождаване/опростяване в рамките на програмата REFIT е ограничен;
- проблемът с остарялото определение за МСП остава нерешен;
- тестът за МСП се прилага частично и различно от държавите членки, тъй като все още не е задължителен;
- обществените консултации относно оценките на въздействието и пътните карти са възпрепятствани от бюрократичния подход на институциите и от факта, че не са достъпни на всички езици на ЕС;
- всички МСП посочват корупцията и неефективната държавна администрация като сериозни проблеми, които оказват много неблагоприятно въздействие върху техния бизнес;
- забавените плащания от страна на публичната администрация и големи клиенти остават тенденция, оказваща отрицателно въздействие в някои държави членки, въпреки въвеждането на по-строги изисквания при преразглеждането на Директивата относно борбата със забавяне на плащането²⁸.

3.4.9.2 *Насърчаване на предприемачеството:*

- предприемачеството все още не е включено по последователен начин в повечето национални образователни системи на държавите членки;
- обучението по предприемачество на учителите е спорадично и се извършва предимно във връзка с отделни проекти – в тази област съществуват малко общоевропейски инициативи²⁹;
- въпреки че са успешни, младежките програми, насочени към предприемачеството, заплашват да се отклонят от първоначалните си цели за насърчаване на предприемачеството;
- рекламните кампании, като „Европейската седмица на МСП“, не оказват голямо въздействие във връзка с насърчаване на участниците да обмислят сериозно възможността да станат предприемачи;
- разходите на стартиращите предприятия все още са три пъти по-високи от посочения целеви показател.

3.4.9.3 *Подобряване на достъпа до пазари и излизането на международните пазари:*

- единният пазар все още не е напълно изграден, което възпрепятства достъпа на МСП до пазари, включително по отношение на трансграничното предоставяне на услуги;

28 Директива 2011/7/ЕС.

29 https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/support/education/projects-studies_en.

- сложни административни процедури и високи разходи за доставка при износ/внос;
- в схемите за подпомагане на излизането на МСП на международните пазари липсва индивидуален подход;
- стандартите и правата върху интелектуалната собственост (ПИС) все още са непривлекателни за МСП, главно защото те не са добре осведомени за ползите от тях, разходите са високи, а правилата са твърде сложни.

3.4.9.4 Улесняване на достъпа до финансиране:

- типичният модел за финансиране са банковите кредити, следвани – далеч назад – от предоставянето на безвъзмездни средства и финансовите инструменти;
- предоставянето на безвъзмездни средства не е обусловено от пазара и не е съобразено със специфични подгрупи на МСП, а политическата им ориентация рядко отговаря на нуждите на МСП;
- финансовите инструменти са по-подходящи за непосредствените нужди на МСП от оборотен капитал. За съжаление, много малък дял МСП са добре информирани за тях, адаптираният подход към прилагането им все още е рядкост, предоставянето им е силно зависимо от ефективното сътрудничество между финансовите институции, посредниците и крайните получатели и липсват данни и анализ по отношение на действителното им въздействие; необходими са повече допълняемост и синергии между съществуващите инструменти и участници на регионално, национално и наднационално равнище, в т.ч. насърчаването на по-ефикасни финансови инструменти, например насрещните гаранции;
- въпреки значителния напредък, постигнат в осигуряване на иновативни канали за финансиране, различно от кредитирането, като частното дялово финансиране, рисковия капитал и т.н., те все още са относително слабо развити в повечето държави членки³⁰;
- съществена част от МСП се страхуват да кандидатстват за финансови инструменти по европейските програми, защото „получаването на финансиране изглежда твърде сложно“.

3.4.9.5 Подпомагане на конкурентоспособността и иновациите:

- въпреки че „Хоризонт 2020“ отпуска специално финансиране за МСП, то не може да реши всички проблеми на МСП с достъпа до рисково финансиране за иновации и за съжаление най-новите държави членки разработват малко проекти;
- все още се наблюдава недостатъчен интерес от страна на МСП към програмата поради тежките и несправедливи критерии за допустимост и правила за прилагане;
- съществуващите правила биха могли да обезкуражат МСП да участват в работещи консорциуми за реализиране на иновационни проекти;

³⁰ [ОВ С 388, 31.12.1994 г., стр. 14.](#)

- разходите на МСП за кандидатстване за доброволни инструменти, разработени от ЕК³¹, остават сравнително високи, поради което само ограничен брой предприятия могат да ги използват.

3.4.9.6 Осигуряване на основни мрежи за подкрепа:

- предоставената информация все още не е с очакваното качество;
- структурата, съдържанието и оформлението не са много леснодостъпни за ползвателите;
- подходът към предоставянето на информация често е бюрократичен;
- езиковите бариери са често срещани, тъй като информацията до голяма степен се предоставя само на английски език.

3.5 Последователност на политиката

3.5.1 За да бъдат последователни, политиките за насърчаване на МСП трябва да вземат под внимание разнородния характер на МСП, като събират микроданни и се основават на анализи на микроикономическо равнище. Само така може да се подобри разбирането на различните нужди на МСП в зависимост от тяхната специфика.

3.5.2 Понастоящем европейските банкови и капиталови пазари остават фрагментирани. Проектът за съюз на капиталовите пазари (СКП), стартиран в отговор на тази ситуация, може да бъде осъществен само ако е в съответствие с другите политики за подпомагане на МСП. Ограниченото познаване и разбиране на различните финансови инструменти от страна на повечето МСП би ограничило развитието на СКП. Поради това подкрепата за МСП следва да включва създаването на дългосрочен устойчив подход към финансирането и изграждане на разбиране за различните инструменти, възможностите за допълване и предимствата и рисковете, свързани с тях.

3.5.3 Най-често отношенията между собственика, ръководството и служителите в МСП са близки отколкото в големите дружества и затова социалният диалог в тях води до печеливша за всички ситуация, поставяйки основите за работна сила, изпълнена с чувство на ангажираност и заемаща висококачествени работни места. С цел всички заинтересовани страни да се възползват от тази ситуация и да се увеличи натрупването на социален капитал в МСП, следва систематично да им се предоставя подкрепа, за да се повиши осведомеността им относно значението на социалния диалог, здравето и безопасността, условията на труд, иновативните форми на организация на труда, ученето в процеса на работа и развиването на уменията. Ролята на социалните партньори и НПО в това начинание е незаменима.

31

Например Схемата на ЕС за управление и одитиране на околната среда, екомаркировката на ЕС, системата на ЕС за проверка на екологичните технологии или продуктивния отпечатък върху околната среда.

3.6 Конкретни препоръки по отношение на приоритетните области на политиките на ЕС за МСП:

3.6.1 *Намаляване на административните тежести/опростяване:*

- да се избягва свръхрегулирането чрез осигуряването на по-ясно транспониране на законодателството на ЕС, въвеждането на механизми за разрешаването на спорове и предотвратяване на погрешното тълкуване на тези текстове и чрез изготвянето на „обяснения, предназначени за МСП“, както и на наръчник, който да обобщава и разяснява информацията от значение за МСП;
- тестът за МСП трябва да стане задължителен за нови законодателни предложения и следва да се гарантира, че той се прилага ефективно от всички държави членки и системно от съответните служби на ЕК³²;
- да се осигури по-ефективно структурирано включване на МСП и техните организации в оценките на въздействието на новото законодателство чрез опростяването на техния формат и съдържание, както и чрез предоставянето на информация на всички езици на ЕС, както и да се оценява въздействието върху различните групи МСП;
- да се извършва редовно пълна проверка за пригодност на законодателството на ЕС относно политиките на ЕС;
- да се включат по-ефективно (задължително) националните и регионалните организации на МСП като партньори в междуинституционалния дебат по новото законодателство, свързано с МСП;
- да се гарантира ефективен мониторинг на резултатите по програма REFIT по отношение на намаляването на тежестта за МСП.

3.6.2 *Насърчаване на предприемачеството:*

- подкрепа на действията на европейски, национални и регионални организации на МСП за осигуряване на информация, обучение и професионални коучинг и наставничество на предприятията;
- да се обогатят съществуващите инструменти в подкрепа на засилването на предприемаческия дух сред младите хора и да се гарантира, че програмите за подкрепа остават насочени към развитието на основни предприемачески умения;
- да се въведе предприемачеството като част от програмите за обучение на всички етапи от обучителния процес³³;
- да се опростят и намалят допълнително разходите за процедурите за започване на бизнес, да се улесни достъпът до финансиране и да се мотивират повече хора да развият своите предприемачески инициативи;
- да се осигурят лесни и прости процедури за прехвърляне и ликвидация на предприятия, както и възможности за предоставяне на втори шанс.

³² Тестът за МСП вече е включен в оценката на въздействието на ЕК – https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/small-business-act/sme-test_en.

³³ ОВ С 332, 8.10.2015 г., стр. 22-29.

3.6.3 Подобряване на достъпа до пазари и излизането на международните пазари:

- да се оптимизира функционирането на единния пазар, за да се предотврати свръхрегулирането, неприлагането и други практики на държавите членки, които нарушават конкурентоспособността, без да се ограничават правата на работниците и потребителите;
- да се повиши видимостта на съществуващите мрежи за подкрепа на излизането на международните пазари посредством по-добро сътрудничество с организациите на МСП на национално и регионално равнище;
- да се предоставят инструменти за подпомагане на МСП да вземат участие в изложения, конвенции и панаири в чужбина;
- да се насърчава създаването на регионални и национални секторни клъстери от МСП със сертификат за гарантирано качество;
- да се намалят допълнително разходите за стандарти и ПИС за МСП и да се популяризират техните ползи за конкурентоспособността.

3.6.4 Улесняване на достъпа на МСП до финансиране:

- намаляване на формалностите, мониторинга и контрола и свеждането им до необходимия абсолютен минимум – задължително прилагане на принципа за еднократност, използване на електронни формуляри, опростяване на прилагането на „de minimis“;
- разработване на програми за МСП, основани на предоставянето на безвъзмездни средства, въз основа на внимателна оценка на нуждите, избягване на вредната практика за реализиране на проекти с единствената цел да се получи неподлежащо на възстановяване финансиране, без стратегия за бизнес развитие;
- засилване на сътрудничеството между Европейския инвестиционен фонд, финансовите посредници и организациите на МСП с цел да се разработят високо ефективни финансови инструменти, които отговарят на нуждите на МСП от оборотен капитал, кредити и гаранции и извършване на оценка на въздействието посредством количествени показатели;
- създаване на пълен и диверсифициран портфейл от адаптирани и иновационни мерки за подкрепа с цел ефективно достигане до разнородните групи от МСП³⁴;
- предоставяне на подкрепа на МСП, които имат готовност за емитиране на облигации и капиталови инструменти за специализирани пазарни сегменти;
- обезпечаване с подходящи ресурси за постигането на целта на Механизма за гарантиране на заеми (МГЗ) на Програмата за конкурентоспособност на предприятията и малките и средните предприятия (COSME), като се вземат предвид финансовите последици от Брексит;
- проучване на начини за укрепване на иновативните канали за финансиране, различно от кредитирането, като частното дялово финансиране, рисковия капитал, бизнес ангелите и колективното финансиране, и ефективно използване на подкрепата на институциите, предоставящи гаранции.

34

[ОВ С 351, 15.11.2012 г., стр. 45](#); [ОВ С 34, 2.2.2017 г., стр. 66](#); [ОВ С 303, 19.8.2016 г., стр. 94](#).

3.6.5 *Подпомагане на конкурентоспособността и иновациите:*

- предоставяне на инструменти за подобряване достъпа на МСП до рисков капитал за внедряване на иновации;
- подпомагане на сътрудничеството между МСП и научноизследователските и образователните институции и улесняване на обмена на информация между тях;
- създаване на благоприятни условия за изграждане на жизнеспособни консорциуми, в които МСП и техните направлявани от пазара иновативни идеи да играят централна роля;
- подкрепа за конкурентоспособността на МСП чрез професионални напътствия/наставничество с цел: осигуряване на изграждане на капацитет и техническа помощ; разпространение на добри практики; подкрепа на сътрудничеството между организациите на МСП.

3.6.6 *Осигуряване на основни мрежи за подкрепа:*

- насърчаване на европейските, националните и регионалните организации на МСП като най-важния „център на тежестта“ чрез въвеждане на стратегии за изграждане на техния капацитет и прилагане на принципа на многостепенното управление и управлението, основано на партньорството, на европейско, национално и регионално равнище, и прилагане в законодателния процес;
- разглеждане на възможността за създаване на единен портал за всички инициативи за подкрепа на МСП с ясен и удобен за ползвателите дизайн – с богато цифрово съдържание, ограничено пренасочване и разбираем език.

3.6.7 *Развитие на подходящи професионални умения:*

- адаптиране на системите за професионално обучение към изискванията на пазарите на труда; създаване на системи за наблюдение и прогнозиране на нуждите на пазара на труда;
- засилване на подкрепата за държавите членки с цел улесняване на включването на МСП в схеми за чиракуване;
- подкрепа за краткосрочни програми за обучение; насърчаване на сътрудничеството между сдруженията на работодателите и образователните институции.

Брюксел, 6 юли 2017 г.

Georges Dassis,
председател на Европейския икономически и социален комитет